

Könyvtárpontok – közel az olvasóhoz és a művelődő közösségekhez

Hazánkban jelenleg Debrecenben és Pécsen működnek könyvtárpontok. Ezek a kicsi könyvtárak nagyon fontosak a településrészekben élő közösségeknek. Arról, hogy miért és miként működnek ezek, milyen indítatásból indultak el könyvtárpontok a két megyeszékhelyen, Kovács Béla Lóránttal, a debreceni Méliusz Jubász Péter Könyvtár intézményvezetőjével és Miszler Tamással, a pécsi Csorba Győző Könyvtár igazgatójával beszélgettünk.

Az első kezdeményezés Debrecenben valósult meg. Mi volt cél a könyvtárpont-hálózat létrehozásával?

Kovács Béla Lóránt (a továbbiakban KBL): A nagyvárosokkal kapcsolatban más az ellátási igény, mint a kisebb településeken, hiszen teljesen más a településszerkezet. Ezek sok városrészből tevődnek össze, amelyek különböző méretűek – így van ez Debrecenben is, ahol a településrészek eloszlása is jellegzetes. Van, amit még fiókkönyvtárral gazdaságosan el lehet látni, de némelyik városrész olyan kicsi, hogy ez már nem lehetséges. Különösen nagy problémát jelent ez a központi magtól távol eső településrészeknél. Néhány akár 10-15 km-re is lehet a központtól, ilyen például Nagymacs, Haláp, Bánk. Vannak olyanok is, amelyek ugyan a városban találhatóak, de elszigeteltek, és nem volt ellátás. Ezeknél felmerült a kérdés, hogy egyáltalán miként lehet esetükben biztosítani a közszolgáltatásokat, nem csupán a könyvtári szolgáltatást. Rájöttünk, hogy össze kell fogni a helyi, civil szervezetekkel, az egyházzal. Az így létesülő szolgáltatások nem voltak magányosak, mert könyvtári és közművelődési ellátást biztosítottak egyben, hiszen bizonyos helyeken a művelődési házakba vittük be a könyvtárpontokat. Több helyen egyházi háttérű a működtetés. Az egyházak ebből a szempontból ideális partnernek mondhatók. Úgy érezték, hogy évtizedek óta nem számítottak rájuk, pedig tudták, hogy hasznos közösségi tevékenységet tudnak folytatni a könyvtárak működtetésével. Van egy aktív közösségük, amelyre lehet építeni, és nyitottak a városrészek más tevékenysége felé is, körükük szerveződik adott esetben a településrész kulturális élete is.

Könyvtárpont Nagymacson (Fotó: Méliusz Juhász Péter Könyvtár)

A szakmai irányítást felügyelő minisztérium, illetve a fenntartó önkormányzat miként áll a kezdeményezések mellé Debrecenben, illetve Pécsen?

KBL: A könyvtárpont-szolgáltatás a jelenlegi kultúrpolitika támogatását élvezi, hiszen a városi könyvtárellátás fontosságát felismerték és támogatják, tehát a kormányzat szintjéről egyértelmű a támogatás. Ez abból is látszik, hogy az első könyvtárpontok Debrecenben épp kormányzati mintaprojektként valósultak meg 2014-ben, a megvalósításra így forrást is kaptunk. Az önkormányzat részéről most is megkapjuk a forrásokat, hogy a le nem fedett városrészeket is „kipótoljuk”, hálózatunkat tovább bővítsük. Nagyjából 4-5 könyvtárpont hiányzik most a rendszerből Debrecenben. 2018-ban indulhat egy olyan projekt, amely lehetővé tenné a továbbiak megvalósítását. Az új szolgáltató helyek megvalósulásával 8-9 működő könyvtárpontunk lehet a jövőben. Ezek mindenképpen költséghatékonyak, de önkormányzati támogatás nélkül nehéz lenne működtetni.

Miszler Tamás (a továbbiakban MT): Pécsen az önkormányzat maximálisan az ügy mellé állt 2017 elején, biztosítva rá a forrásokat. A mi megyeszékhelyünk esete annyiban tér el Debrecenétől, hogy a jelenleg Pécsbányán és Pécs-Somogyban működő két könyvtárpont helyén volt egy-egy kis könyvtár, de elavult állománnyal, egy-egy, a városrészben működő civil szervezet felügyelete alatt. Ezen civil szervezetek nagyon értékes munkát folytatnak a két településrészen, tevékenységüket az önkormányzat is támogatja, de szakmai tudásuk és forrásuk nem volt arra, hogy a múltban valamilyen módon (különböző

könyvtári selejtezések és egyéni adományok következtében) bekerült könyvtári állományukat továbbfejlesszék és frissítsék. A pécsi könyvtárpontok kialakításához a debreceni példa adta a mintát akkor, amikor 2017 elején a Pécsbányai Kulturális Egyesület és a Vasasért Egyesület felkeresett minket, hogy segítsünk a meglévő állományukat selejtezni, illetve új életet adni a könyvtárnak. Mind Pécsbánya, mind pedig Pécs-Somogy földrajzilag jól elhatárolt településrészek – korábban különálló települések voltak – Pécssett. A harmadik könyvtárpontunkat pedig Vasason nyitottuk meg október elején, szintén a Vasasért Egyesülettel közösen. Mindhárom helyen az elmúlt évek eredményes pályázati tevékenysége és önkormányzati fejlesztések következtében korszerű infrastruktúra jött létre.

Hogyan látják, miként illeszthetőek a könyvtárpontok a hazai könyvtári intézményrendszerbe?

KBL: A szakma ezek kapcsán megosztott, ahol ez megvalósítható, ott a saját szakemberek igyekeznek megoldani. Ahol sok tízezer ember ellátása nem megoldható csak fiók- és városi könyvtárakkal, ott a könyvtárpontok a fiókkönyvtárakat nem kiváltják, hanem kiegészítik. Ezeknél nagyon fontos, hogy a helyi közösség folyamatosan ott van. Velük együttműködünk, ami gyarapítja a kapcsolatrendszerünket, közös pontjaink vannak velük, jelen vagyunk.

MT: Magam részéről is a kiegészítő funkciót emelném ki, valamint azt, hogy csak olyan szervezetekkel lehet könyvtárpontot működtetni, ahol azok a helyi közösségbe jól beágyazottan működnek.

A Csorba Győző Könyvtár intézményi struktúrájában hol helyezkednek el ezek a szolgáltató helyek?

MT: Ha Pécsset tekintjük, a hálózatos gondolkodás nálunk fontos szempont volt. Vannak olyan szervezetek, egyházak, amelyek a helyi közösségbe értéket adnak – mi hozzáadunk ehhez, ők pedig továbbfejlesztik. Pécssett is vannak ellátatlan területek, lényegében a központi helyünktől, a Tudásközpont épületétől Keletre nem volt működő ellátás korábban. Az utóbbi években a már említett településrészekben (Pécsbánya, Vasas, Somogy) viszont – ahogy Debrecenben is – vannak jól működő civil szervezetek, hozzájuk kapcsolódtunk, kölcsönösen kerestük egymást. A könyvtárpontok Pécssett a városi hálózat részei, de természetesen szolgáltatásaikban nem nyújtanak annyit, mint egy fiókkönyvtár vagy éppen a Tudásközpont épületében működő központi egységünk. A fiókkönyvtári munka kiegészítői a könyvtárpontok.

Debrecenben már évek óta működnek könyvtárpontok, Pécssett viszont 2017-ben indultak el. Miként látják az eddig eltelt időszakot?

KBL: Ott működik a könyvtárpont, ahol valóban van társadalmi igény vagy küldetés. Ahol a működő közösség hívott bennünket, ott működik, ahol nem sikerült megtalálni az igazán jó partnert, ott nem tökéletes. Az aktív közösségek esetében sok városrészi program szerveződik rájuk vagy akár képzések, további együttműködések alakulnak. Sok

a rendezvény, van élet a hely körül, ami korábban hiányzott. Ez túlmutat azon, hogy egy könyvtárat hoztunk létre, hiszen megerősíti a közösséget, az egyházat, és megnyitja az emberek előtt. A kis közösségeknek biztosítjuk az önszerveződés jogát.

MT: A mi könyvtárpontjaink még fiatalok, de reményt adhat az, hogy a helyi közösség igen aktív ezeken a településrészekben, és a korábbi állományt is használták, igaz, nem nagy intenzitással. Bízunk benne, hogy a megújult állományunkat szívesen forgatják majd. Terveink szerint a helyi civil szervezetek munkatársainkkal közösen könyvtári programokat is szerveznek majd a közösségek számára.

A Csorba Győző Könyvtár Pécsbányai könyvtárpontja (Fotó: Orsós Anita)

Az interjút készítette: Szeifer Csaba

